

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Muonion kunta toteaa lausunnossaan seuraavaa:

TE-uudistuksen toteutuksella pyritään saamaan aikaan parempaa vaikuttavuutta ja lain tulisi mahdollistaa joustavat sekä ennen kaikkea asiakaslähtöiset palvelut. Hyvänä esityksessä voidaankin pitää itse uudistuksen tavoitteita, joskin kokonaisuus vaatii toteutustapojen osalta vielä tarkennuksia.

Muonion kunta yhtyy muun muassa Kuntaliiton näkemykseen siitä, että esityksessä valta, vastuu ja rahoitus on eriytetty epätarkoituksenmukaisesti. Merkittävä heikkous esityksessä on vaatimus 20 000 henkilön työvoimakriteeristä, joka ei Lapissa tue luonnollisia työssäkäyntialueita. Edes laajatkin työssäkäyntialueet huomioiden ei 20 000 henkilön työvoimakriteerin täyttyminen ole selviö kuntamme ja maakuntamme väestöpohja sekä etäisyydet huomioon ottaen. Huomioitavaa on myös, että luonnollinen työssäkäyntialue pitää Lapissa sisällään myös alueita maakunnan länsiosan rajamaista Ruotsista ja Norjasta. 20 000 henkilön työvoimakriteerissä tulisikin näkemyksemme mukaan olla riittävästi joustoa ja tarkastelun tulisi olla palvelulähtöistä. Muonion kunnan, kuten monen muunkin lausunnon antajan, näkemyksen mukaan esitetty toimintamalli ja sen myötä syntyvä uusi ohjausmekanismi rajoittavat kunnallista itsehallintoa tarpeettomasti. Esityksessä ei nähdäksemme ole esitetty palvelulähtöisiä perusteluja näin laajan työvoimapohjan järjestämisvastuutaholle.

Tavat, käytänteet ja resursointi työllisyyden hoitamiseen vaihtelevat tällä hetkellä kuntien välillä laidasta laitaan. Uudistuksen yhtenä tarkoituksena on palveluiden yhdenvertaistaminen, joka on sinällään hyvä asia. Muonion kunnan toimintamalli työllisyyden hoitamiseen perustuu asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen, paikallistuntemukseen, työnhakijoiden ja –antajien kuten yritysten tuntemukseen, oppilaitosyhteistyöhön, paikallisiin ratkaisuihin, tiiviiseen yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa sekä palveluekosysteemin läheisyyteen. Muonion kunnan toimintamalli hoitaa työllisyyttä on saanut osakseen valtakunnallistakin huomiota ja malli on sekä asiakkaan, että kunnan kannalta toimiva, tuloksekas ja kustannustehokas: toimilla on vaikutusta työllisyysasteeseen. Muonion kunta tekee verrattain paljon vapaaehtoisia panostuksia työllisyyden hoitoon tällä hetkellä. Uudistuksen hyvän tavoitteen käytännön toteuttamisen osalta Muonion kunta on huolissaan siitä, miten uudistus tukee jatkossa joustavien ja asiakaslähtöisten lähipalveluiden tarjoamista sekä vapaaehtoisia panostuksia ja resurssien riittävyttä yhtä laadukkaiden palveluiden tarjoamiseen. Lisäksi huolta herättää monialaisen yhteistyön toimintaedellytykset hyvinvointialueen kanssa esimerkiksi tiedonvaihdon osalta, mikäli yhteistyötä ei ole kirjattu lakisääteisesti.

Muonion kunnan näkemys on samankaltainen kuin Kuntaliiton näkemys järjestämisvastuusta: järjestämisvastuun tulisi olla jokaisella kunnalla, jotta jokaisella kunnalla on aidosti mahdollisuudet ja edellytykset edistää oman kuntansa elinvoimaa ja työllisyyttä kunnan koko ekosysteemiä (koulutus - työllisyys - elinkeinot ja yritykset – kolmas sektori – hankkeet ja projektit) kestävästi hyödyntäen. Esimerkiksi oppilaitosyhteistyö ja kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö on Muonion kunnassa merkittävässä roolissa osana työllisyyden hoitoa. Uudistuksessa on hyvä huomioida myös kolmannen sektorin ja yritysten kanssa tehtävän yhteistyön mahdollisuudet sekä hyte-palveluiden kanssa muodostuvan palveluketjun rooli työllisyystoiminnassa jatkossakin. Esityksestä ei käynyt myöskään selkeästi ilmi, miten kunnan etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta kytkeytyvät jatkossa työllisyyspalveluihin. Järjestämisvastuun ja yhteistoimintamallin ei tulisi kaventaa kuntien toimintamahdollisuuksia, heikentää itsehallintoa tai kuntalaisten valitseman toimielimen päätöksentekoa. Esityksen mukaan vaikuttaisi siltä, että järjestämisvastuuta oltaisiin siirtämässä tosiasiallisesti yhteistoiminta-alueille kuntien sijaan. Esityksen mukainen kunnan rahoitusvelvoite ilman järjestämisvastuuta ei mielestämme vastaa uudistuksen tavoitteita.

Rahoitus

Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resursoinnin ja rahoituksen olla oikeasuhtaista ja siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia.

Rahoituskriteerien osalta mallin tulisi olla sellainen, että se kannustaa kuntia tehokkaaseen ja vaikuttavaan toimintaan. Palkkatuen osalta lakiesityksen mukaan kunta ei ole jatkossa oikeutettu palkkatuen käyttöön. Muonion kunnan näkemyksen mukaan kunta on tärkeä osa esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden hoitoa ja on yksi tehokas keino luoda polkuja työelämään. Palkkatuki tai jokin vastaava mekanismi, jota kunnat voisivat myös hyödyntää, olisi kannatettavaa luoda.

Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella, mutta Muonion kunnan näkemyksen mukaan kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset tulisi määrittellä vuoden 2024 talousarvion perusteella. Järjestämisvastuun ja rahan tulisi olla samoissa käsissä.

Kylä-Kaila Kaisa
Muonion kunta